

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תנ"ך

לבתי ספר עצמאיים

הוראות

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון – קטע שלא נלמד	–	(4×5)	–	20	נקודות
פרק שני – עיון בתורה (בראשית ודברים עם מפרשים)	–	(9×4)	–	36	נקודות
פרק שלישי – עיון בנביאים ראשונים ואחרונים ובכתובים	–	$(8 \times 2) + (7 \times 4)$	–	44	נקודות
סך הכול	–			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) תנ"ך שלם ונקי, בלי פירושים ובלי תוספות.

(2) ספר במדבר עם מפרשים: "מקראות גדולות".

ד. הוראות מיוחדות: בפרק השלישי יש לענות על פי אחד הפרשנים: רש"י אן מצודת דוד.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – קטע שלא נלמד (20 נקודות)

עיינו **בבמדבר**, פרק י"א, פסוקים א'–ז', וענו על חמש מן השאלות 1–7 (לכל שאלה – 4 נקודות).

שימו לב: בתשובותיכם אין להעתיק את דברי הפרשן. עליכם לענות במילים שלכם.

1. "ויהי העם כמתאננים רע באזני ה'" (פסוק א').
עיינו בדברי רש"י, ד"ה "רע באזני ה'": "...אמרו אוי לנו כמה לבטנו [סבלנו] בדרך הזה שלושה ימים שלא נחנו מעינו הדרך", ובדברי רמב"ן, ד"ה "ויהי העם כמתאננים" בקטע המתחיל במילים "והנכון בעיניי" עד המילים "ומתי נצא ממנו".
על מה התאוננו בני ישראל על פי רש"י, ועל מה הם התאוננו על פי רמב"ן?
2. "ויצעק העם אל משה" (פסוק ב').
כלי יקר: "ויצעק העם אל משה" - ולא אל ה', כי חשבו מאחר שמשה לא הרגיש עדיין בחטאם - יחשוב שמקרה הוא להם ויתפלל בעדם".
– על פי ה"כלי יקר", מהו הקושי בפסוק, ומהו התירוץ לקושי זה?
– מהו התירוץ של רש"י לקושי זה?
3. "ותשקע האש" (פסוק ב').
מלבי"ם: "ותשקע האש" - פירשו חז"ל ששקעה במקומה, כדי שידעו שאם ישובו לקלוקלם - האש נמצאת שם לבער בם".
– על פי מלבי"ם, מדוע שקעה האש?
– מה ספורנו עונה על שאלה זו?
4. "והאספסף אשר בקרב" (פסוק ד').
על פי אבן עזרא, מי הם "האספסף", ומדוע הם נקראו כך?
5. "ויאמרו מי יאכלנו בשר" (פסוק ד').
בעל הטורים: "מי יאכלנו בשר" - אף על פי שהיה להם בשר הרבה, הם היו סבורים לעבור הירדן מייד, ואמרו אנו צריכין להילחם בכנעני ולא נוכל להעביר מקננו עימנו, ולכך אמרו מי יאכילנו בשר".
– על פי בעל הטורים, מהו הקושי בפסוק, ומהו התירוץ לקושי זה?
– מהו התירוץ של רש"י לקושי זה?
6. "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם" (פסוק ה').
הסבירו את השאלה של רש"י על מילים אלה, ואת תשובתו על שאלה זו.
7. עיינו בפסוקים ו'–ז'.
על פי רש"י, הסבירו את הקשר בין הפסוקים האלה.

פרק שני – עיון בתורה (בראשית ודברים עם מפרשים) (36 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 8–13 (לכל שאלה – 9 נקודות).

8. בראשית ב', ג'–י"ד.

א. "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו" (פסוק ג').

על פי רש"י, במה התברך ובמה התקדש היום השביעי? (3 נקודות)

ב. "ויהי האדם לנפש חיה" (פסוק ז').

אבן עזרא: "...וטעם 'לנפש חיה', שהלך מייד כמו החיות, ולא כתינוקים".

הסבירו את המילים בפסוק, על פי רש"י ועל פי אבן עזרא. (3 נקודות)

ג. בפסוקים י"א–י"ד מוזכרים שמות של ארבעה נהרות שיצאו מגן עדן.

על פי רש"י, הסבירו את משמעות השמות של שלושה מן הנהרות. (3 נקודות)

9. בראשית י"ד, י'–כ'.

א. "בארת בארת חמר" (פסוק י').

על פי המדרש המובא ברש"י, איזה נס נעשה למלך סדום, ולשם מה נעשה נס זה? (3 נקודות)

ב. "ומלכ־צדק... הוציא לחם ויין" (פסוק י"ח).

על פי רש"י, מיהו מלכ־צדק?

מדוע הוציא מלכ־צדק לחם ויין? כתבו את שני הפירושים של רש"י. (3 נקודות)

ג. "ויתן לו מעשר מכל" (פסוק כ').

על פי רש"י, הסבירו מי נתן את המעשר, מי קיבל אותו, ומדוע ניתן המעשר. (3 נקודות)

10. דברים א', כ"ה–מ'.

א. "ויאמרו טובה הארץ" (פסוק כ"ה).

(1) על פי רש"י, מי אמרו "טובה הארץ"?

(2) מהי הקושיה של רמב"ן על רש"י, וכיצד רמב"ן מסביר את פירוש רש"י?

(4 נקודות)

ב. "ותאמרו בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים" (פסוק כ"ז).

על פי רש"י, הסבירו את הטענה של בני ישראל בנוגע ליציאת מצרים. בתשובה התייחסו למשל המובא בדברי רש"י.

(3 נקודות)

ג. עיינו בפסוק מ'.

על פי רש"י, הסבירו את הקשר בין פסוק זה ובין הפסוקים שלפניו. (2 נקודות)

11. דברים ד', כ"ה-ל"ז.

א. "ונושנתם בארץ" (פסוק כ"ה).

רש"י: "צדקה עשה עימנו..."

על פי רש"י, מה רומזות המילים "ונושנתם בארץ", ומהי הצדקה שעשה ה' עם ישראל? (3 נקודות)

ב. "במסות באתת ובמופתים ובמלחמה" (פסוק ל"ד).

על פי רש"י, הסבירו את המשמעות של שלוש מן המילים המודגשות בפסוק. (3 נקודות)

ג. "ויוצאך בפניו בכחו הגדל ממצרים" (פסוק ל"ז).

הסבירו את משמעות המילים "ויוצאך בפניו", על פי שני הפירושים של רש"י. (3 נקודות)

12. דברים י"ב, א'-י"ב.

א. "לא תעשון כן לה'" (פסוק ד').

(1) הסבירו את הציווי שבפסוק זה, על פי שניים מן הפירושים של רש"י.

(2) הסבירו את הקשר של ציווי זה לפסוקים הקודמים בפרק, על פי שני הפירושים של רש"י. (4 נקודות)

ב. "לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה... איש כל הישר בעיניו" (פסוק ח').

על פי רש"י, אילו קורבנות נאסרו להקרבה בבמה, ואילו קורבנות הותרו להקרבה בבמה? (2 נקודות)

ג. עיינו בפסוקים י'-י"א.

על פי רש"י, ממתית חלה המצווה לבנות את בית הבחירה, ובאיזו תקופה התאפשרה הבנייה לראשונה?

(3 נקודות)

13. דברים י"ט, א'-ט'.

א. עיינו בפסוקים א'-ט'.

(1) לאחר כיבוש הארץ - כמה ערי מקלט היו סך הכול, ובאילו אזורים?

(2) על איזו תקופה מדובר בפסוקים ח'-ט'?

(4 נקודות)

ב. "תכין לך הדרך ושלשית את גבול ארצך" (פסוק ג').

על פי רש"י, הסבירו את שני הציוויים בפסוק. (3 נקודות)

ג. "ונשל הברזל מן העץ ומצא את רעהו ומת" (פסוק ה').

מה גרם למות האדם? הסבירו על פי שני הפירושים של רש"י. (2 נקודות)

פרק שלישי – עיון בנביאים ראשונים ואחרונים ובכתובים**(מלכים ב, ישעיה, תרי עשר, תהלים)**

(44 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 14–16 (לכל שאלה – 8 נקודות) ועל ארבע מן השאלות 17–23 (לכל שאלה – 7 נקודות).

שימו לב: בשאלות שבחרתם, יש לענות על פי אחד הפרשנים: רש"י אנ מצודת דוד.

ענו על שתיים מן השאלות 14–16 (סך הכול – 16 נקודות).

14. **מלכים ב, ד', א'–ד'.**

א. "ואשה אחת... והנשה..." (פסוק א').

מיהי האישה, מיהו הנושה, ומדוע הוא נקרא כך? (4 נקודות)

ב. "והמלא תסיעי" (פסוק ד').

(1) הסבירו ציווי זה של הנביא.

(2) על פי ציווי זה, מהי ההוראה של הנביא בנוגע ל"אסוך השמן"? הסבירו מדוע.

(4 נקודות)

15. **מלכים ב, ה', ג'–י"ב.**

א. עיינו בפסוקים ג'–ו'.

כיצד מכונה רפואת המצורע, ומדוע היא מכונה כך? (4 נקודות)

ב. עיינו בפסוק י"ב, והסבירו את טענת נעמן. (4 נקודות)

16. **מלכים ב, י"א, י"ב–ט"ו.**

א. "ויוצא את בן המלך ויתן עליו את הנזר ואת העדנות וימלכו אותו" (פסוק י"ב).

מה מכונה "העדנות", ומה הקשר של "העדנות" למלוכה? כתבו שני פירושים. (5 נקודות)

ב. "הוציאו אותה אל מבית לשדרת" (פסוק ט"ו).

מהיכן הוציאו את עתליה, ומדוע הוציאו אותה דווקא "אל מבית לשדרת"? (3 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 17–23 (סך הכול – 28 נקודות).

17. ישעיה ה', י"ז–י"ח.

- א. עיינו בפסוק י"ז, כתבו מי הם שנמשלו לכבשים, והסבירו את הנבואה שנאמרה עליהם. (3 נקודות)
- ב. עיינו בפסוק י"ח, והסבירו את התהליך שהחוטא עובר. בתשובה התייחסו לדימוי שבפסוק. (4 נקודות)

18. ישעיה נ"ה, ט'–י"ג.

- א. "... כן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבתי ממחשבותיכם" (פסוק ט').
- הסבירו את ההבדל המתואר בפסוק בין הקב"ה ובין בשר ודם. (3 נקודות)
- ב. "תחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדס" (פסוק י"ג).
- (1) הסבירו את הדימוי שבפסוק ואת משמעותו.
- (2) הסבירו את משמעות המילים שבהמשך הפסוק: "והיה לה' לשם לאות עולם לא יפרת".
- (4 נקודות)

19. עמוס ט', ז'–י"ג.

- א. עיינו בפסוקים י'–י"א.
- "אקים את סֶפֶת דויד הנפלת וגדרתי את פְּרִצִיהֶן וְהִרְסֹתִיו אֲקִים" (פסוק י"א).
- (1) מהי "סֶפֶת דויד"?
- (2) מה הן הפרצות וההריסות בסוכת דויד?
- (4 נקודות)
- ב. "ונגש חורש בקצר ודרך ענבים במשך הזרע והטיפו ההרים עסיס וכל הגבעות תתמוגגנה" (פסוק י"ג).
- הסבירו את שלושת תיאורי השפע לעתיד לבוא. (3 נקודות)

20. יונה ב', א'–ו'.

- א. "וימן ה' דג גדול... ויתפלל יונה... ממעי הדגה" (פסוקים א'–ב').
- הסבירו מדוע בפסוק א' נכתב "דג" ובפסוק ב' נכתב "דגה". (3 נקודות)
- ב. "אפפוני מים עד נפש... סוף חבוש לראשי" (פסוק ו').
- הסבירו את שני הציטוטים מן הפסוק. (4 נקודות)

21. זכריה י"ד, ט"ז-כ'.

א. עיינו בפסוק י"ז.

מה יהיה העונש של העמים שלא יעלו לירושלים בחג הסוכות? הסבירו מדוע הם ייענשו בעונש זה. (4 נקודות)

ב. "יהיה על מצלות הסוס קדש לה" והיה הסירות בבית ה' כמזרקים לפני המזבח" (פסוק כ').

הסבירו את שני חלקי הפסוק. (3 נקודות)

22. תהלים צ', י"א-י"ד.

א. הסבירו את הקשר בין פסוק י"א לפסוק י"ב. (4 נקודות)

ב. "שבענו בבקר... ונרננה ונשמחה בכל ימינו" (פסוק י"ד).

כתבו מהו ה"בקר", והסבירו על מה מרננים ושמחים. (3 נקודות)

23. תהלים קי"א, ד'-ה'.

א. "זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה'" (פסוק ד').

(1) מהו ה"זכר" שעשה ה'?

(2) הסבירו את הקשר בין שני חלקי הפסוק.

(4 נקודות)

ב. "טרף נתן... יזכר לעולם בריתו" (פסוק ה').

אבן עזרא (לפסוק ה'): "טרף" - וינצלו [רוקנן] את מצרים' (שמות י"ב, ל"ו)... טעם 'יזכר לעולם בריתו' הוא

ברית בין הבתרים, ושם כתיב 'ואחרי כן יצאו ברכש גדול' (בראשית ט"ו, י"ד).

על פי אבן עזרא, הסבירו את הקשר בין שני חלקי הפסוק. (3 נקודות)

בהצלחה!